

Spis treści

Wstęp / 11

Część pierwsza. Rozpoznawanie znaków. Tworzenie znaków

Trzy impresje na początek / 17

Bezład – porządek / 17

Przypomnienie pewnej figury / 17

Światło i cień – biel i czerń / 19

1. Elementy znaku / 21

Punkt / 21

Linia / 21

Linia wyimaginowana / 21

Linia jako taka / 22

Poziom i pion / 22

Skosy / 23

Łuki / 24

Zależności między liniami / 25

Gesty przy prowadzeniu kreski / 25

Szeregowanie i rytm / 26

Bliskość / 27

Morfologia znaków / 27

«Geografia» wyrażen / 27

Symetria i asymetria / 27

Tablica morfologiczna 1 / 29

Tablica morfologiczna 2 / 32

Typologia znaków / 34

2. Znaki podstawowe / 36

Kwadrat / 36

Trójkąt / 36

Koło (okrąg) / 37

Strzałka / 40

Krzyż / 41

3. Związki znaków / 44

Zależność między znakami / 44

Zależności między znakami o różnych kształtach / 48

Wymowa wnętrza powierzchni / 49

Zależności między znakami zamkniętymi i otwartymi / 49

Gra dwóch rozwidlonych znaków / 50

Znak kompletny / 51

Tablica morfologiczna 3. Znaki abstrakcyjne / 52

Tablica morfologiczna 4. Znaki-objekty / 54

Między schematem a figurą / 54

Znak-łamiłówka / 55

- 4. **Znak w ornamentcie** / 56
- 5. **Znaki dualizmu** / 59
- 6. **Powierzchnia** / 62
 - Od kreski do powierzchni / 62
 - Grubość kreski* / 62
 - Poszerzanie i zwężanie kreski* / 64
 - Forma wstęgi* / 65
 - Biały znak na ciemnym tle / 66
 - Od konturu do negatywu* / 66
 - Zmienność natężenia światła wewnątrz powierzchni* / 67
 - Kształtowanie sugestywnej formy* / 67
 - Wzór szachownicy / 68
- 7. **Złudzenie objętości** / 69
 - Nakładanie się warstw / 69
 - Przeplatanie / 71
 - Sugestywna biel / 71
 - Perspektywa / 72
 - Cień / 73
 - Oświetlony obiekt* / 73
 - Rzucony cień* / 74
 - Niezwykła objętość / 74
 - Złudzenia optyczne / 75
- 8. **Różnorodność zjawisk** / 76
 - Rysunek i materiał / 76
 - Narzędzia* / 76
 - Zakończenie kreski* / 77
 - Odpowiednie narzędzia dla danego materiału* / 78
 - Przestrzeń wewnętrzna znaku i między znakami / 79
 - Obraz jako zespół cech identyfikacji wizualnej / 80
 - Czerń – biel* / 80
 - Barwy* / 80
 - Półtony* / 81
 - Struktury* / 81
 - Jakość obrazu / 81
 - Obrazowanie schematyczne lub wymiarowanie* / 81
 - Obrazowanie naturalistyczne* / 82
 - Obrazowanie artystyczne lub kontemplacyjne* / 82
 - Próba wizualnej syntezy / 83

Część druga. Znaki utrwalające mowę

- 1. Od myśli do rysunku / 87**
 - Prawzory / 87
 - Mowa i gesty / 87
- 2. Utrwalanie mowy / 89**
 - Dwie drogi rozwoju / 89
 - «Niezmienne» pisma obrazkowe / 89
 - Pisma «alfabetyczne» / 90
 - Czy wspólne pochodzenie? / 90
 - Czy pozostawiono w spadku archetypy (prawzory)? / 91
 - Od znaków obrazowych do ideogramów / 91
 - Wyznaczniki / 93
 - Od ideogramów do fonogramów / 93
- 3. Graficzne bogactwo pism obrazkowych / 94**
 - Od pisma obrazkowego Sumeru do pisma klinowego / 94
 - Egipskie hieroglify / 97
 - Pismo kreteńskie / 99
 - Hetyckie pismo obrazkowe z Syrii / 101
 - Pismo obrazkowe z doliny Indusu / 102
 - Pismo obrazkowe z Wyspy Wielkanocnej / 103
 - Pismo runiczne / 104
 - W kręgu pisma chińskiego / 106
 - Mądrość księgi I Cing / 106
 - Chińskie pismo obrazkowe / 108
 - Pismo chińskie a architektura / 110
 - Pisma Ameryki prekolumbijskiej / 111
 - Pismo obrazkowe Azteków / 112
 - Pismo obrazkowe Majów / 113
- 4. Alfabet świata / 114**
 - Genialny wynalazek litery i jego emanacja / 114
 - Przegląd grup pism w świecie / 117
- 5. Alfabet w kulturze zachodniej / 120**
 - Wczesny rozwój / 120
 - Kształt kapitały i minuskuly / 121
 - Przejście od kapitały do minuskuly / 122
 - Próba wyjaśnienia teorii o redukcji gestów / 123
- 6. Rozwój formy pisma a techniki pisanie i drukowania / 126**
 - Kreślenie czarnej kreski / 126
 - Kaligrafia / 126
 - O ustawieniu pióra w innych obszarach kulturowych / 129
 - Grawiura i druk / 130
 - Białe wnętrza / 132
 - Architektura a pismo / 132
 - Przestrzeń / 133
 - O pokrewieństwie liter ze sztuką / 135

- 7. Manipulowanie formą pisma / 138**
Wariacje czysto proporcjonalne / 138
Szerokość / 138
Grubość / 139
Skośność / 140
Paleta odmian pism / 141
Odstępstwa od podstawowego kroju / 143
Litery ozdobne / 143
Litery «antykwaryczne» / 144
Litery «figuralne» / 144
Kształty pism przeszłości / 145
Próby krawcowego uproszczenia / 146
Automatyczne czytanie / 148
Aż do zaniku czytelności / 149
Pismo-obraz i obraz-pismo / 150
Monogramy / 151
Skrót grupy słów / 151
Od ligatury do ornamentu / 152
- 8. Pismo dzielowe i jego czytelność / 154**
Pismo jako powszechny środek komunikacji / 154
Kształt i czytelność pisma / 155
O procesie czytania / 155
Stopniowanie motywacji czytania / 156
Synteza form pisma / 156
- 9. Znaki wartości liczbowych / 159**
Oznaczanie liczb literami / 159
Geneza i rozwój cyfr arabskich / 160
Genialna idea wartości zera / 160
Pochodzenie i rozwój kształtów / 160
Kilka uwag analitycznych / 162
Mówienie i liczenie / 162
Gesty przy pisaniu liczb / 163
Podział na elementy podstawowe / 164
Kształty liczb przeszłości / 164
- 10. Znaki drukarskie / 165**
Światło między słowami / 165
Znaki zecerskie / 166
Znaki przestankowe / 166
Znaki wyróżnień / 167
Znaki odniesienia / 168
Znak «eto» / 168
Znaki walutowe i inne / 169

Część trzecia. Znaki, symbole, sygnety, sygnały

Wprowadzenie / 173

Znaki niealfabetyczne / 173

Nowe znaki na użytek nauki / 173

Znaki obrazowe na użytek przemysłu / 174

Drogowskazy i znaki drogowe / 175

Zalew i przesyt obrazów / 175

Powrót do pisma obrazkowego / 176

1. Od wizerunku do znaku symbolicznego / 178

Obraz / 178

Schemat / 179

Stopniowanie schematyzacji / 179

Pomoc komputera w schematyzacji / 180

Plan / 181

Alegoria / 182

Obrazy zabobonu / 183

2. Symbol / 184

Co jest symboliczne / 184

Od obrazu-symbolu do znaku-symbolu / 185

Niejasne użycie pojęcia symbolu / 185

3. Bogactwo symboli figuralnych (obrazowych) / 187

Jak obrazy stają się znakami-symbolami / 187

Proces stylizacji / 187

Wpływ materiału i narzędzia na uproszczenie / 189

Gigantyczne znaki-symboly / 192

Symboly zwierzęce / 193

Od różnorodności do prostoty. Wizerunki ptaków / 193

O życiu i śmierci. Symbol węża / 195

Inne symbole zwierzęce. Archetypy podświadomości / 198

Symboly roślinne / 202

Postać człowieka jako symbol / 203

Ciało figurą zbiorową / 203

Części ciała / 205

Przedmioty, krajobrazy, elementy natury / 209

Symbol środka / 211

4. Symbole abstrakcyjne / 214

Wszechświat i jego środek / 214

Znak krzyża i jego zdobienia / 216

Znaki symbolizujące ruch / 219

Sploty, linie węzowe, węzły / 222

Znaki słoneczne / 224

Nocne ciała niebieskie / 225

Symbol w ornamencie / 229

Geometria i symbol / 232

5. **Znaki pseudonauki i magii / 235**
 - Elementy / 237
 - Znaki astrologiczne / 239
 - Znaki alchemiczne / 241
 - Znaki kabalistyczne, znaki magiczne, talizmany / 245
6. **Znaki-sygnatury / 247**
 - Znaki kamieniarskie / 249
 - Monogramy / 252
7. **Znaki określające wspólnotę / 255**
 - Znaki domów (rodowe) / 255
 - Japońskie godła rodowe / 256
 - O heraldyce / 258
 - Współczesne znaki wspólnot ludzkich / 261
8. **Znaki towarowe i handlowe (marki) / 264**
 - Znakowanie w przeszłości / 264
 - O znakowaniu. Wypalanie piętna / 264
 - Marki kupieckie / 265
 - Znaki rzemieślnicze / 265
 - Znaki strukturalne. Znaki wodne / 267
 - Współczesne znaki przemysłowe / 268
9. **Znaki używane w technice i nauce / 276**
 - Obrazowe pismo techników / 276
 - Znaki nauk nowożytnych / 277
10. **Znaki sygnałowe / 280**
 - Orientacja w otoczeniu / 280
 - Znaczenie tablic sygnalizacyjnych w ruchu drogowym / 280
 - Forma szyldu sygnału / 280
 - Kolor / 281
 - Reakcja kierowcy na sygnał / 281
 - Piktogramy / 282
 - Znaki sygnałowe w drukach / 283
 - Emocje w płątaniu dróg / 286
 - Orientacja w gmachach publicznych / 286
 - Systemy piktogramów towarzyszących imprezom / 287
 - Znaki sygnalizujące usługi / 287

Próba syntezy / 289

Epilog / 292

Bibliografia / 293